

3. Скрипник М. І., Кравчинська Т. С., Волинець Н. П. Проектування сучасного уроку : теорія та практика: Робочий зошит для педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти. К.: ЦПО, 2022. 66 с.

Нечипорук В. М.
викладач
Комунального закладу вищої освіти
«Волинський медичний інститут»
Волинської обласної ради

РОЛЬ ВИКЛАДАЧА У ФОРМУВАННІ БАЗОВИХ ОСВІТНІХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ З ПОЗИЦІЙ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО ПІДХОДУ

У праці розглянуто ролі сучасного викладача відповідно до умов та потреб освітнього процесу. Створення продуктивного освітнього середовища, моделювання індивідуальної освітньої траєкторії, організація діяльності здобувачів освіти з конструювання та розвитку власних знань, умінь, навичок й цінностей, які стануть їм у нагоді в даний час або у майбутньому, навчати їх пізнавальній самостійності та мотивації до навчання протягом життя – фактори, які закладають основи для формування сучасного компетентного та конкурентного фахівця на сучасному ринку праці.

Сьогодні в умовах реформування освіти можна зустріти багато декларацій щодо якісних змін у педагогічній діяльності, нової ролі викладача у контексті інформаційного суспільства та інтеграції вітчизняної системи освіти у європейський простір. Насправді мова йде не про нову роль, а цілу низку, сукупність таких ролей. Наприклад, зазначають, що сучасний викладач - це ментор, тьютор, фасилітатор, новатор, модератор, коуч [1, с.5].

Викладач має бути ще й лідером, менеджером і успішною людиною. Він має бути добре обізнаний і підготовлений щодо особистісно-орієнтованого та компетентнісного підходів до управління освітнім процесом, психології групової динаміки тощо [2, с. 17].

Роль викладача – ментор (наставник, порадижник). Знаходячись у цій ролі, викладач встановлює інтенсивність і напрям навчання, заохочує здобувачів освіти до участі в освітній діяльності, дає поради, рекомендації щодо способів і засобів виконання студентами тих чи інших необхідних для навчання дій і операцій, демонструє зразки нової чи складної для студентів діяльності. Коли студенти відчують складність у висловленні власної думки, ментор може заохочувати їх, обережно підштовхуючи. Він приходить на допомогу, коли студенти втрачають логіку або почуваються невпевнено під час дії або виступу. Ментор завжди готовий підтримати студента у його просуванні до успіху. Однак викладач – ментор допомагає здобувачам освіти тільки тоді, коли це необхідно, адже його завданням є максимальне сприяння студентам на шляху до їх самостійних досягнень позитивних результатів.

Викладач може за потреби брати на себе роль тьютора. Під цим терміном розуміють особу, яка веде індивідуальні або групові заняття зі студентами як репетитор, помічник. Тьютор - ключова фігура в дистанційному навчанні, яка відповідає за проведення занять. Викладач виступає в ролі тьютора, коли студенти розпочинають роботу над проектом або займаються самостійно. Він дає поради і рекомендації, допомагає здобувачам прояснити ідеї і обмежити завдання. Ця роль може бути необхідною аби звернути індивідуальну увагу на окремого студента. Зокрема, вона дозволить викладачу створювати курс індивідуальних занять відповідно до конкретних потреб студента. Однак зловживання викладачем цією роллю може привести до того, що студент стане занадто залежним у своїй діяльності, а також звикатиме до одного викладача з його методами і стилем навчання [3, с. 4].

Одне з «облич» організатора - фасилітатор (від англ. facilitate: 1. сприяти, 2. допомагати, 3. полегшувати). Фасилітація - це організація й управління процесом обговорення певних питань (тем) у групі людей. Мета викладача-фасилітатора – організувати

спілкування студентів під час обговорення, дискусії з нейтральної сторони, налагодити ефективний обмін думками таким чином, щоб зіткнення думок проходило у конструктивному руслі, а навчальні результати обговорення були оптимальними.

Фасилітатор - це той, хто сприяє самостійності студентів, коли вони не тільки вчаться самостійно, але і беруть на себе відповідальність за це навчання, використовуючи групову й парну роботу та діючи як ресурсна особа, а не передавач знань.

Модератор - це наставник, керівник, який здійснює підтримку і організацію активної роботи групи. Модератор виконує роль лідера робочого колективу з метою використання потенціалу групи для вироблення найкращих рішень і мотивування студентів на втілення цих рішень.

Коуч - це той, хто надихає, мотивує і підтримує відповідальність за досягнення бажаних вами результатів на необхідному рівні до моменту їх здійснення.

Коучінгдає педагогу:

- індивідуальний підхід;
- інтерактивний підхід;
- розвиток, стимулювання інтересу до навчання;
- підвищення мотивації, усвідомленості;
- прийняття відповідальності за власний результат і результат студента;
- розвиток нових компетенцій у педагога;
- прийняття власної відповідальності;
- задоволення результатами;
- довіра і відкритість.

Коучінг - основа для ефективного педагога: не завдання + контроль і оцінка, а виклик + підтримка і усвідомлення.

Проте, ролі викладача і їх зміна – дуже динамічні поняття. Навіть під час виконання студентами одного завдання викладач може плавно переходити від однієї ролі до іншої.

Проте заняття XXI століття має плануватися і відбуватися, виходячи з потреб студентів, з того, чого вимагають їхня майбутня професійна підготовка, працевлаштування і життя у глобальному світі та інформаційному середовищі.

Сьогодні умовою ефективного навчання усіх студентів є їхня співпраця і кооперація. Наприклад, виконання колективного проекту набагато краще забезпечує результати навчання у контексті компетентнісного підходу, адже він сприяє формуванню у здобувачів мисленнєвих операцій високого рівня, розвитку ефективних комунікативних умінь, знань і застосування технологій, які знадобляться студентам для кар'єри в XXI столітті та в умовах глобалізації.

Відповідно до основних цілей освіти, структурного представлення соціального та особистісного досвіду, основних видів діяльності здобувачів освіти, які дають можливість опановувати соціальний досвід, здобувати життєві та практичні навички в сучасному соціумі, виділяється перелік ключових освітніх компетентностей:

- ціннісно-сміслова компетентність, що стосується світогляду, ціннісних орієнтирів, здатності бачити й розуміти навколишній світ, усвідомлювати свою роль, уміння обирати цільові та знаннєві установки, приймати рішення, забезпечує механізм самовизначення, окреслює індивідуальну освітню траєкторію і програму життєдіяльності студента;

- загальнокультурна компетентність визначає коло питань, в яких необхідно бути добре обізнаним, мати пізнання та дуже широкий досвід діяльності (особливості національної, загальнолюдської культури, духовно-моральні принципи життя особистості та суспільства, окремих народів, культурологічні основи сімейних, соціальних, суспільних явищ й традицій, роль науки й релігії в житті, їх вплив на світ, компетентності в побутовій і культурній сфері, досвід засвоєння наукової картини буття, що розширюється до культурологічного й загальнолюдського усвідомлення світу);

- навчально-пізнавальна компетентність становить сукупність компетентностей у сфері самостійної пізнавальної діяльності, що включає логічні, методологічні, евристичні,

загальнонавчальні аспекти пізнання у співвідношенні з реальними об'єктами вивчення;

- інформаційна компетентність передбачає здатність здобувача освіти самостійно шукати, аналізувати та відбирати необхідну інформацію, систематизувати, переробляти, зберігати та передавати її за допомогою сучасних інформаційно-пошукових технологій і гаджетів;

- комунікативна компетентність включає знання необхідних мов, способів взаємодії з оточуючими людьми та подіями, навички роботи в групі, відігривання соціальних ролей, вміння презентувати себе, написати лист, анкету, заяву, поставити запитання, вести діалог, дискусію тощо;

- соціально-трудова компетентність означає володіння знаннями та досвідом у сфері громадянсько-суспільної діяльності, сімейних стосунків та обов'язків, соціально-трудовій сфері, питаннях економіки, права, професійного самовизначення;

- компетентність особистого самовдосконалення передбачає засвоєння способів фізичного, духовного й інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та самопідтримки, опанування способами діяльності у власних інтересах і можливостях з метою самопізнання, розвитку сучасних необхідних особистих якостей, формуванні психологічної грамотності, культури мислення й поведінки, застосування правил особистої гігієни, турботу про власне здоров'я, статеву грамотність, внутрішню екологічну культуру, комплекс якостей, пов'язаних з основами безпечної життєдіяльності [4, с. 8].

Отже, виконання сучасним викладачем різних ролей в залежності від умов і потреб освітнього процесу розширюють можливості як студентів, так і педагогів. Водночас незалежно від ролі, яку він виконує, викладач формує культуру своїх студентів, покращує результати навчання, зміцнює свій авторитет і вплив на здобувачів освіти. Тільки надаючи студентам центральне місце у освітньому процесі, педагог може реалізувати завдання сучасного навчання.

Список використаних джерел:

1. Васильєва В. Нові професійні ролі і завдання сучасного вчителя в контексті концепції Нової української школи. Код доступу: <https://vseosvita.ua/library/novi-profesijni-rol-i-zavdanna-sucasnogo-vcitela-v-konteksti-koncepcii-novoi-ukrainskoi-skoli> 87162.html

2. Лінчук А. Хто такий вчитель-коуч, вчитель-тьютор і вчитель- фасилітатор? Код доступу: <https://anastasia-linchuk.com.ua/?p=898>

3. Павлюк І. В. Особистість сучасного вчителя в новій школі. Код доступу: http://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/administration/41904/

4. Освіта.ua. Сучасна освіта. URL : <https://osvita.ua/school/method/2340/> (дата звернення : 07.03.2023)

Полякова М. Л.
викладач хімії і біології
Ізмаїльський агротехнічний фаховий коледж

ІНСТРУМЕНТИ GOOGLE В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА

Міністерство освіти і науки України за підтримки Google Україна задля розширення можливостей використання цифрових інструментів для організації дистанційного навчання й підвищення ефективності освітнього процесу організовує безоплатне навчання за курсом «Цифрові інструменти Google для освіти», яке здійснюватиметься протягом 2022/2023 навчального року.

Переваги сервісів та інструментів Google – наявність централізованого сховища даних і продуманий інтерфейс. Більшість із них – вебдодатки, що вимагають від користувача тільки